



**Emin ONUŐ<sup>1</sup>**

**Ahmet ÜNGÜDER<sup>2</sup>**

**HİKMET AFİF MAPOLAR'IN BULUNAMAYAN İKİ ROMANI  
ÜZERİNE: *DİKEN ÇİÇEĞİ* (1938) ve *SON DAMLA* (1938)**

**Özet**

Osmanlı Türkiye'sinde batılı anlamda 1870'lerde çıkan romanın Kıbrıs Türk Edebiyatı'na yansıması yirmi yıl sonra 1890'larda olur. Muzafferredin Galip, Kaytaz-zâde Mehmet Nâzım Efendi, Kıbrıs'ta ilk romancılar olarak dikkati çeker. Yeni harflerle basılan ilk romanları ise 1930'lu yıllarda realist ve üretken Kıbrıs Türk yazarı Hikmet Afif Mapolar kaleme almıştır. Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın ilk batılı romancısı olarak bilinen Hikmet Afif Mapolar, kaleme aldığı yirmi adet romanıyla Kıbrıs Türk romanının gelişimine önemli katkı sağlayan realist ve natüralist bir yazardır. Bu makalede de şu ana kadar basılı kitap olarak ele geçemeyen Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* (1938) ve *Son Damla* (1938) adlı romanları ilk kez edebiyat dünyasına ve araştırmacılara tanıtılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Kıbrıs Türk Romanı, Hikmet Afif Mapolar, *Diken Çiçeği*, *Son Damla*.

**BASED UPON HIKMET AFİF MAPOLAR'S  
TWO ABSENT NOVELS: *DİKEN ÇİÇEĞİ* (1938) and *SON DAMLA* (1938)**

**Abstract**

The reflection of the Ottoman Turkey in the 1870s in the western sense of the novel would be in Turkey Cypriot literature in 1890 after twenty years. Müzaferrettin Galip, Kaytaz-zâde Mehmet Nâzım Efendi are noteworthy as the first novelists in Cyprus. First novels that are published in the new letters in 1930s has written by the realistic and productive Turkish Cypriot writer Hikmet Afif Mapolar. Hikmet Afif Mapolar is a realist and naturalist writer, who is known as the first western novelist in Cyprus Turkish literature has contributed significantly

<sup>1</sup>Girne Amerikan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı Öğrencisi, eminonus.84@gmail.com

<sup>2</sup>Girne Amerikan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı Öğrencisi

to the development of Cyprus Turkish novel. In this article Hikmet Afif Mapolar's novels named *Diken Çiçeği* (1938) and *Son Damla* (1938) that are not printed book so far will be introduced for the first time to the world of literature and researchers.

**Keywords:** Cyprus Turkish Novel, Hikmet Afif Mapolar, *Diken Çiçeği*, *Son Damla*.

## GİRİŞ

Kıbrıs Türk romanının ilk örneklerini 1890'lardan itibaren gazete sütunlarında görmeye başlarız. Muzaffereddin Galip'in, *Bir Bakış* adlı romanı Kıbrıs Türk Basını'nda tefrika olarak yayımlanan ilk romandır. Roman ilk olarak Hacı Derviş Efendi'nin, *Zaman* gazetesinde 8 Ocak 1892'de tefrika edilmeye başlar. Ancak Muzaffereddin Galip'in gazeteden ayrılması üzerine roman yarım kalır ve *Yeni Zaman* gazetesine geçerek romanı kaldığı yerden tefrika etmeye devam eder. Muzaffereddin Galip'in kısa bir süre sonra Kıbrıs'tan ayrılmasıyla da roman ikinci kez yarım kalır.<sup>3</sup> Yine ilk önce gazetede tefrika edilen, daha sonra da kitap halinde yayımlanan ilk roman ise Kaytaz-zâde Mehmed Nazım'ın, *Yâdigâr-ı Muhabbet* (1894) adlı eseridir.<sup>4</sup> Kaytâz-zâde Mehmet Nazım'ın, *Kıbrıs* gazetesinde tefrika ettiği *Leyle-i Visâl*<sup>5</sup> ile Mustafa Sadreddin'in, *Zaman* gazetesinde yayınına başladığı *Sâika-ı Sevda* adlı romanlar da ilklerden olup tamamlanamayanlar arasında yerini alırlar.

Tamamlanamayan romanları saymazsak, Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda roman türünde 1930'lu yılların ortalarına gelene kadar sadece Kaytaz-zâde Mehmed Nazım'ın, *Yâdigâr-ı Muhabbet* adlı romanının mevcudiyetini görmekteyiz. İşte tam da bu noktada Kıbrıs Türk roman ve hikâyeciliğinin gelişmesinde önemli bir isim karşımıza çıkar. Hikmet Afif Mapolar.

Kıbrıs Türk edebiyatının ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'dır ve çok yönlü kimliğiyle dikkat çekmektedir. Birçok gazete ve dergide yayımladığı köşe yazısı, roman, öykü, oyun ve şiirleri yer almaktadır. Mapolar, Kıbrıs'ın gerçek anlamda ilk Türk gazetecisi olarak kabul edilen Ahmet Tevfik Efendi'den sonra, Kıbrıs'ın en çok yazmış gazetecisi ve sanatçısıdır.<sup>6</sup> 19 Mayıs 1919'da Girne'de doğan Mapolar, düzenli bir eğitim görmemiştir. Girne'de Necmi Terakki Rüştiyesi, Mr. Dulsel (Dear) Özel Okulu, Lefkoşa'da bir yıl İdadi ve iki yıl da Shakespeare Özel Okulu'nda okur. Basın hayatına *Masum Millet* (1931-1934) gazetesinde muhabir olarak başlamış, kısa bir süre de *Ajans Türk*'ün Kıbrıs Temsilciliğini yapmıştır. 1930'larda sahibi bir İngiliz olan ve Türk yazarların eserlerini yayımlayabildikleri tek

<sup>3</sup> Kıbrıs Türk Romanı hakkında kapsamlı bir çalışma için bkz: Suna Atun, *Kıbrıs Türk Romanı Örneklemleri Tarihiçe*, Samtay Vakfı Yayınları: 40, Ankara, 2011. Kıbrıs Türk Romanı hakkında bazı incelemeler şunlardır: a) Harid Fedai, "Kıbrıs Türk Yazınında İlklerden Bir Roman Yâdigâr-ı Muhabbet", *Kıbrıs Türk Kültürü Bildiriler II*, Özyurt Matbaası, Ankara, 2003, s.33-40. b) Metin Turan, "Çağdaş Kıbrıs Türk Romanında Tarih ve Kimlik Sorunu", *Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi*, C.II Dil-Edebiyat, (Yayıma Haz: İsmail Bozkurt), Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yayınları: 14, Gazimağusa, KKTC, 2000, s.307-317. c) Metin Turan, "Kıbrıs Türk Romanında TMT Olgusu", *Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri*, C.I, Bildiriler,(Yayıma Haz: İsmail Bozkurt-Ali Nesim), Lefkoşa, KKTC, 2009, s.231-238. ç) Ali Nesim, "Kıbrıs Türk Romanında Üç Kadın Yazar," *KIBATEK-YDÜ, XI. Uluslararası Edebiyat Şöleni (23-28 Ekim 2005)*, *Bildiriler*, Lefkoşa, 44-60.

<sup>4</sup> Kaytaz-zâde Mehmed Nazım'ın, *Yâdigâr-ı Muhabbet* adlı romanı hakkında önemli bir çalışma için bkz: Harid Fedai, *Yâdigâr-ı Muhabbet*, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, Lefkoşa, 2004.

<sup>5</sup> Bu roman hakkında detaylı bilgi için bkz: Harid Fedai, "Yarıda Kalmış Bir Roman: *Leyle-i Visâl*", *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-I*, Samtay Vakfı Yayınları:13, Lefkoşa, 2005, s.269-280.

<sup>6</sup> Harid Fedai, "Hikmet Afif Mapolar" *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) - Batı Trakya ve Kıbrıs Türk Edebiyatı*, C.9, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları:1925, Ankara, 1997, s.271.

dergi olan *Embros* dergisi, Hikmet Afif Mapolar'ın yazın hayatının başlangıç noktasıdır. Mapolar, 5 Mart 1989'da hayatını kaybetmiştir.<sup>7</sup>

Mapolar basın hayatına, 1938 yılında Avukat Cengizzade Mehmet Rifat Bey'in çıkardığı *Masum Millet* gazetesinde başlar. O yıllarda *Haber* gazetesine de yerel haberler yazan Mapolar, daha sonra *Vakit* gazetesine geçer. Mapolar sırasıyla; *Söz*, *Hürsöz*, *HalkınSesi*, *Bozkurt*, *İstiklâl*, *Memleket*, *Kurun*, *Devrim* ve *Öncü*, *Kıbrıs Postası* gibi gazetelerde de yazarlık yapar.<sup>8</sup> 1 Mayıs 1952'de *Çardak* dergisini yayım hayatına sokar. Bu dergi 17 sayı çıkar. 1963'te de *Devrim* gazetesini çıkarır. *Olay* dergisine de yazılar yazan Mapolar'ın, *Hürsöz*, *İstiklâl* ve *Kıbrıs Postası*'nda birçok romanı tefrika edilir.<sup>9</sup> Şiirlerinde Akdenizli Ozan, Hulki Seza imzası dışında, Necip Orhan Akıncı takma adını da kullanır. Roman ve hikâyelerinde Muzaffer Gökmen ile Jülide Akın takma isimlerini tercih eder.<sup>10</sup>

Hikmet Afif Mapolar, Kıbrıs'ta harf devriminden, 1928'lerden sonra, Osmanlı alfabesiyle değil de yeni yazı ile roman yazan ve yayımlayan ilk isim olarak bilinmektedir. Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda, yeni Türkçe harflerle basılan ilk roman, yazarın *Kahraman Kaplan* (1936) adlı eseridir.

Hikmet Afif Mapolar, romancılığının yanı sıra Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda yazdığı hikâyeleriyle de tanınmaktadır. Hikâye yazmaya 1930'lu yıllarda İngilizce, Rumca ve Türkçe yayımlanan *Embros* adlı dergide başlayan Mapolar, *Toprak Aşkı* (1943) ve *Kahve Fincanındaki Aşk* (1943) adlı eserleriyle Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın ve hikâyeciliğinin en üretken isimleri arasında yerini almaktadır.<sup>11</sup>

Kıbrıs'ın ilk batılı romancısı olan Hikmet Afif Mapolar, realist ve natüralist bir yazardır. Hikmet Afif Mapolar'ın, özel hayatında şahit olduğu bazı olaylara, eserlerinde temas ettiğini görürüz. Oğuz Karakartal yazarın bu yönünü şöyle ifade eder:

“Hikmet Afif Mapolar'ın özel hayatında eğlence mekanlarına zamanla gidip gelmeye başladığına ve buralarda tanıdığı bar kadınlarının öykülerini dinlediğine dair Harid Fedai Bey'den aldığım bilgiyi göz önünde tuttuğumda, *Diken Çiçeği*'ndeki *Deniz'in*, *Mısır'da*, *anne-babasını kaybettikten sonra “bir barda çalışması, erkekleri eğlendirmesi,” kahramanın gerçek hayattan alınmış olması olasılığını yüksek kılmaktadır. Yazar burada kadının, genç kızların kötü yollara düşürülmesine tepki gösterir ve onları kullanan tiplerden nefret eder. Ali Nesim'in ifadesiyle “Mapolar bir feministtir. Kadın erkek eşitliğini savunur. Kadının alçaltılmasına kullanılmasına karşıdır.”<sup>12</sup>*

Hikmet Afif Mapolar'ın romanları veya öykü-roman arası eserleri şunlardır:

<sup>7</sup> Suna Atun, “Kıbrıs Türk Yazın ve Yayıncılığında Mürekkebi Kurumayan Bir Kalem: Hikmet Afif Mapolar”, *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler I*, Samtay Vakfı Yayınları:31, Lefkoşa, 2008, s.87.

<sup>8</sup> Ahmet An, “Hikmet Afif Mapolar (1919-1989)”, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler-2 (1900-1920)*, Şadi Kültür ve Sanat Yayınları, Girne, 2005, s.314-315.

<sup>9</sup> Bener Hakkı Hakeri, “Hikmet Afif Mapolar (Afif Mapolar, Muzaffer Gökmen)”, *Kültürümüzde Sanatçılar Ve Yazarlar İsimler Sözlüğü*, Hakeri Yayınları, Lefkoşa, 2000, s.73-74.

<sup>10</sup> Hikmet Afif Mapolar, ülkede çok kişinin şu veya bu nedenle takma ad meraklısı olduğunu söyler ve kendisinin kullandığı takma isimleri şöyle sıralar: “Benim basında şu takma adlarım yer almıştır: *Muzaffer Kasapoğlu*, *Muzaffer Gökmen*, *Hulki Seza*, *Julide Akın*, *Necip Orhan Akıncı*, *Nafiz Obalı*, *Mu-go* ve *benzeri.*” Bkz: Hikmet Afif Mapolar, “Basına Musallat Olan Takma Ad Kargaşası”, *Kıbrıs Günü 40 Yılın Anıları 2*, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2002, s.232.

<sup>11</sup> Oğuz Karakartal, Harid Fedai ve Abdullah Aktaş. *İslâm Ansiklopedisi*, C.41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012, s.523.

<sup>12</sup> Oğuz Karakartal, “Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* (1938) ve *Son Damla* (1938) Romanları Kıbrıs'a Geri Döndü! I: *Diken Çiçeği*” *Kıbrıs*, (Kıbrıs Gazetesi'nin özel eki Yeni Ekran, Sayı:237), 24 Ağustos 2013, s.5.

- 1-KahramanKaplan (1936)
- 2-DikenÇiçeği (1938)
- 3-SonDamla (1938)
- 4-SonÇıldırış (1939)
- 5-Kasırğa (1939)
- 6-KendimeDönüyorum (1943)
- 7-AyIşığı(Bir Dağ Çocuğu) (1945)
- 8-MermerKadın (1949)
- 9-AşkVadisi (1950)
- 10-GünahCenneti (1950)
- 11-Kıyamet (1950-1951)
- 12-SabahLâmbaları (1952)
- 13-KökNal (1953)
- 14-Üçümüz (1956)
- 15-BeyazGül (1962)
- 16-ŞeytanTaşları (1963)
- 17-Şantöz (1982-1983)
- 18-PotuğunPembesi (1984)
- 19-Asu'nun Dönüşü (1987)
- 20-Özgürlük Savaşçıları (1988)

Kıbrıs Türk kültür ve edebiyat araştırmacısı Suna Atun, *Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi* adlı eserinde Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* ve *Son Damla* adlı romanlarından söz ederek onların tam metninin elimizde olmadığını ve eserlerin günümüze ulaşamadığını söyler. Atun, *Diken Çiçeği*'nin içeriğine dair bazı bilgilerin Ali Nesim'in kaleminden çıktığına vurgu yaparken, *Son Damla* romanının da kitap halinde günümüze gelmediğini, hatta yayımlanan fasiküllerden herhangi birine özel koleksiyonlarda resmî veya özel kütüphanelerde rastlanmadığını belirtir.<sup>13</sup> Bu makalede Kıbrıs Türk kültür araştırmacısı Prof. Dr. Oğuz Karakartal tarafından Ankara'da bir sahafta bulunan, Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* (1938) ve *Son Damla* (1938) adlı romanları kendisinin izniyle tarafımızdan, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatçıları üzerine yapılan bu toplantıda ilk kez edebiyat dünyasına duyurulacaktır.

## X

Hikmet Afif Mapolar'ın, romanlarına biyografi-edebiyat ilişkisi açısından bakmak daha doğru olacaktır. Zira o yaşadığı eğlence, bar yaşantılarını ve burada şahit olduğu olayları

<sup>13</sup> Suna Atun, *Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi*, Samtay Vakfı Yayınları: 40, Ankara, 2011, s.38, 47.

özellikle de kadın tiplerini romanlarına yansıtmış, realist bir yazardır. 1938 tarihli *Diken Çiçeği* adlı eseri de biyografi-edebî eser ilişkisi bağlamında değerlendirilebilir.

Romanın kısaca özeti şöyledir:

Hikmet Afif Mapolar'ın, *Diken Çiçeği* adlı romanı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde romanın kahramanı Deniz'in başından geçen olaylar, hayat hikâyesi konu edilir. Ailesini kaybettikten sonra yalnız ve ıstırap dolu bir hayat süren Deniz, geçim derdine düşer ve bir barda çalışmaya başlar. Barın sahibi erkeklerle birlikte olması için Deniz'e baskı yaparak, onu bar müşterileriyle ilişkiye zorlar. Deniz'in ıstırap dolu hayat hikâyesi hayal kırıklıklarıyla devam eder. Deniz, Mısırlı zengin bir tüccar olan Cafer ile evlenerek mutlu bir hayat süreceğini hayal etse bile bu düşüncesi gerçekleşmez. Cafer'in üvey oğlu Abbas, Deniz'i rahat bırakmayarak onunla ilişki yaşar. Baba ve oğul ile ilişkisi olan Deniz bu duruma daha fazla dayanamaz ve kocası Cafer'e gerçeği açıklayarak her ikisinden de ayrılır. Deniz ilerleyen zamanda mutlu olabileceği düşüncesi ile Cemil isiminde varlıklı bir adamla evlenir. Ancak Cemil işleriyle alâkadar olduğundan karısı Deniz ile ilgilenmez. Yalnız kalan Deniz, mutluluğu Özgün isiminde sanatkâr bir erkekte arar. Deniz, kocası Cemil'in ilgisizliği yüzünden Özgün ile ilişki yaşayarak ondan hamile kalır. İlk bölümün sonunda Deniz ile Özgün'ün doğacak çocukları için evlenmeleri gerektiği üzerinde durulur. Ancak Deniz, Cemil ile evli olduğu için, önündeki evlilik engelini kaldırması gerekmektedir. İlk bölüm bu gerçekle yüzleşerek son bulur. İkinci bölümde başarılı bir ressam ve bestekâr olan Özgün Deniz ile evlenir. Bu bölümde Özgün'ün verem hastalığına yakalanması, Deniz'in özlediği aile ortamının bozulacağını düşünmesi, Deniz'in çok ıstırap duyduğu ve gözyaşı döktüğü görülür. Deniz ve Özgün'ün Şeylâ ismini verdikleri bir kızları olur. Şeylâ, Şen isiminde bir çocukla aynı gecede doğmuştur. İki kardeş çocuğu olan Şeylâ ve Şen'i doğdukları gece birbirleriyle nişanlamışlardır. Şeylâ da babası gibi hastalığa yakalanır. Şeker hastalığına yakalanan kızın annesi bu duruma endişelenerek kızının, babası gibi öleceğinden ve yine yalnız kalacağından korkar.

Özgün son günlerini ailesinden uzakta geçirmeye karar vererek adadan uzaklaşır. Bu ayrılıktan dolayı ailenin kavuşamayacak olması, Özgün'ün ıstırap duymasına ve gözyaşı akıtarak kederlenmesine sebep olur.

Şeylâ'nın, karısını yakın bir tarihte kaybetmiş Celâl isiminde bir arkadaşı vardır. Celâl, Şeylâ'ya masallar anlatarak birbirleriyle güzel zaman geçirirlerdi. Celâl, yine güzel zaman geçirmek ve Şeylâ ile hasret gidermek için geldiği bir günde, Şeylâ'yı ağlamaklı bir şekilde bulur. Şeylâ, şeker hastalığına yakalandığından dolayı üzülme ve ıstırap duyarak ağlamaktadır. Aylar sonra Şeylâ hastalığına yenik düşerek ölür.

Celâl, Deniz'e kocasından bir mektup getirir. Özgün, mektupta karısına olan aşkını anlatırken, ondan uzakta geçen bu son günlerinin ıstırapla dolu geçtiğini söyler. Mektupta daha sonra Başhekim'in yazısı görülür. Başhekim Özgün'ün öldüğünü ve mektubunun yarım kaldığını haber verir. Mektubu okuyan Deniz, hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak talihine isyan eder.

Deniz kocasının sevdasını bir çiçeğe, kendisini ise dikene benzetir. "*Hiçbir zaman çiçekte diken ve dikende çiçek aranır mı idi? Ve hangi zaman bir diken çiçek yapmıştı?*"<sup>14</sup> Çiçek ilk sevda, diken de son aşktı. Bu diken çiçeği de, sen değil miydin? Diyerek Deniz intihar eder ve ölür.

<sup>14</sup> Hikmet Afif Mapolar (Muzaffer Gökmen), *Diken Çiçeği*, Birlik Basımevi, Lefkoşa, 1938, s.92.



*Diken Çiçeği* aslında bir kadının trajedisidir. İki bölümden oluşan romanın kahramanları Deniz ile Özgün'dür. Roman, bu ikilinin romantik motiflerle süslü realist bir öyküsüdür. Romantizm bu eserde aşk, ay ışığında yürüyüşler, sandal gezileri, kıskançlık, verem rahatsızlığı vs. gibi motiflerle karşımıza çıkar. İki sevgilinin portakal ağaçları arasında buluşmaları, karanfil ve yasemin dalları altında gezmeleri, Ay'ı portakal dilimine benzetmeleri Kıbrıs coğrafyası kaynaklı jeoliterer özelliklerdir. Realist eserlerde karşımıza çıkan, para motifi de bu romanda gerekli ve değerli bir nesne olarak işlenir.

*Diken Çiçeği*'nin ismi de jeoliterer çağrışım taşır. Kıbrıs ada coğrafyasına özgü dikenler ve onun açan çiçeği eserde Özgün adlı erkeği seven Deniz adlı kadın tarafından, verem olup giden, sevdiği erkek için kullanılır. Yani onu istediği gibi koklayamamıştır. Dikenler, hayatın gerçekleri ebedî aşka mani olmuştur.

Hikmet Afif Mapolar'ın bu romanında dikkati çeken bir husus da roman kahramanlarının Kıbrıs Türkleri olması ve mekânın da Girne olarak seçilmesidir. Sandal gezintileri, deniz motifi Kıbrıs edebiyat ürünlerinde daha önce karşımıza çıkmazken, yazar bu romanında Kıbrıs adasını çeviren deniz gerçeğine işaret eder. Kaldı ki romanın kadın kahramanının ismi bile Deniz'dir.

Deniz'in yaşantısında trajik, acıklı bir durum da düşmüş bir kadın, bir bar kadını olmasıdır. Bu sahne bir ara barlara dadanan Hikmet Afif Mapolar'ın özel yaşantısından izler taşır. Romanın yazıldığı tarih, gerek Türk, gerekse Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda dönemin çok rastlanan yaygın hastalığı verem motifini içerir. Deniz'in aşığı Özgün, vereme yakalanır. Ada'yı terk eder ve tamamlayamadığı mektubunu bir aracı ile evlendiği kadın Deniz'e ulaştırır. Dünya edebiyatında ilk defa Balzac'ın *Vadideki Zambak* romanı ile edebiyata giren mektup motifi, Türk edebiyatında Halide Edib Adıvar'ın özellikle ilk eserlerinde karşımıza çıkarken, Hikmet Afif Mapolar'ın da romantik motiflerle süslü eserinde mektupla ölüm haberini ulaştırması hiç de tesadüfî değildir.

Coğrafya bakımından Anadolu'dan sonra Orta Doğu ve Mısır'a yakın olan Kıbrıs'ta, Mısır Arapları da bir motif olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda Deniz'in zengin Mısırlı Arap Cafer ile evlilik yapması bu coğrafi yakınlığın bir göstergesidir.<sup>15</sup>

Mapolar'ın *Son Damla* (1938) adlı eserinin özeti ise şöyledir:

Leman, mutaassıp bir aile tarafından kötü bir muhitte yetiştirilmiş bir kadındır. Evlenmeden önce İhsan isminde genç bir delikanlıya âşık olur. Leman, aşkını ve bütün benliğini sevdiği erkek olan İhsan'a verir. Ancak, ailesi Leman'ı zengin bir erkek olan Naci ile evlendirir. Bu evlilikten Ayla isminde bir kız çocukları olur. Leman, romanın hemen başında yazdığı ayrılık mektubu ile kocasından ve çocuğundan ayrılmaya karar vermiştir. Bu ayrılık, gidip de dönmeyecek olmanın verdiği ıstırap Leman'ı derinden yaralar, gözyaşı hiç dinmez. Ancak, İhsan'a duyduğu aşk o kadar büyüktür ki, kocasını ve kızını geride bırakarak, ömrünü geçireceği İhsan'a gider.

Ayla'nın babası Naci, karısı Leman'ın gidişinden sonra harap olmuş ve içine kapanarak, alkole başlamıştır. Ayla da annesinin gidişinden sonra, kendisini yalnız hissederek azap ve keder içinde bir yaşam sürer. Ayla, altın saçları, şeffaf cildi, açık ve aydınlık yüzü ve deniz gözleri ile annesi Leman'a benzemektedir. Annesine benzerliği, çocuk yaşta ıstırapı derinden hissetmesine sebep olmuş ve tıpkı annesi gibi gözünden yaş ve içinden ıstırap eksik olmamıştır.

<sup>15</sup> Bu konu hakkında yapılmış önemli bir çalışma için bkz: Neriman Cahit, *Araplara Satılan Kızlarımız*, Ajans Yay Ltd, Lefkoşa, 2010.

Ayla, akrabası olan Kenan ile nişanlanır. Ancak Ayla, Kenan ile Akdeniz'in limon, portakal bahçeleri ile dolu çiftliğinde gezerken bile içindeki ıstırapı, annesinden miras kalan terk edilmiş olmanın verdiği acıyı bir türlü yenemez. Hicran yarası, anneyi kedere sürüklediği gibi şimdi de kızını yiyip tüketir. Ayla'nın nişanlısı Kenan, tahsil için Kıbrıs'tan İstanbul'a gönderilmiş, ancak İstanbul'un soğuşuna dayanamayarak, Kıbrıs'a çiftliğe geri gelmiştir.

Ayla dudaklarından eksik olmayan Çamlıbel'in mısralarında yer alan “*ilk sevgiye yol alan bir genç hayale benzer*”<sup>16</sup> sözlerini dilinden düşürmezdi. Mazinin aydınlık olmayışı, kalbin ıstırap ile dolu oluşu, Ayla'yı nikbin bir kişi yapmıştı. Nişanlısı Kenan ile mutluluğu tadamayışı annesinden miras kalan ıstıraptan başka bir şey değildi.

Ayla annesine ulaşacağı düşüncesiyle üç mektup yazarak, ayrılık acısını, bitmek bilmeyen hicran yaralarını anlatır. Bu mektupta ilk kez sevgiliye duyduğu aşkı, ruhunun gölgeleşmiş bir ıstırapın sonsuzlukları içinde çırpındığını, hicranın mahkûmiyeti altında ezildiğini ifade ederek, annesinin ayrılışını sorgular. Bu dönülmeyen yolculuğa kiminle birlikte çıktığını öğrenmeye çalışır.

Babası yıllar önce annesinin yazmış olduğu mektubu kızına gösterir. Annesi mektupta ilk sevgisine esir olduğunu, ancak ailesinin İhsan'ı istemediğini, zengin bir adam olan babasıyla evlendirildiğini belirtir. Leman, mektubunda ihanete koşmadığını, kalbinin sızılar çektiğini, ancak bu durumu babasının anlayamadığını belirtir. Leman artık gerçekle yüzleşmiştir.

Hikmet Afif Mapolar'ın yarım kalmış olduğunu düşündüğümüz *Son Damla* adlı romanında ise aşk ıstırapları çeken, sevdiği erkekle evlendirilmeyen bir kadının ıstırapı söz konusudur. Bu kadının istemediği biriyle evlendirilişi dünyaya gelen kızıyla ayrıntılı ilgilenemeyişi, evden, kocasından kaçışı bu ıstırapları anlatır. Yine bu eserde de Akdeniz'in portakal ve limon bahçelerinde geziler yapılırken o dönemlerde Türkiye'de popüler olan memleket şairi Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiir dizelerinden alıntılar yapılması, Kıbrıs Türk aydınlarının Türk edebiyatını takip ettiklerinin bir göstergesi olsa gerektir.

Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* ve *Son Damla* adlı romanları Lefkoşa'da Birlik Matbaası'nda basılmıştır. Önce fasikül fasikül yayımlanan roman parçaları daha sonra adı geçen yayınevinde birleştirilmiş tek bir roman haline getirilmiştir. Bunlardan *Son Damla* romanının arka sayfasındaki bilmece kuponunda Lefkoşa Lisesi öğretmenlerinden Hasan Ali Şaşma'nın adı geçer ki bu iki romanın, bu Kıbrıs Türk aydınına ait olduğunu bize gösterir.

### Sonuç

Altı yüz yıldır Türk varlığının bulunduğu Kıbrıs Adası'nda, Kıbrıs Türk kültür varlıklarının tamamının korunup günümüze ulaştığını söylemek güçtür. Bundan yüz yıl öncesinin değil, altmış-yetmiş yıl öncesinin, kimi edebiyat eserlerinin Kıbrıs Türk gazetelerinin tamamının arşiv ve özel koleksiyonlarda bulunmayışı ada Türkleri açısından bir kayıptır. Bununla beraber günümüze kadar gelen edebî eserler ve çağdaş yazarların kaleme aldıkları, Kıbrıs Türk kültür ve edebiyatının varlığının göstergeleridir. Bu noktada Kıbrıs Türk edebiyatının velut, üreten yazarı Hikmet Afif Mapolar'ın, sade, yalın bir Türkçe ile kaleme aldığı eserleri ve artık elimizde bulunan *Diken Çiçeği* (1938) ile *Son Damla* (1938) adlı romanları Kıbrıs'ta Türkçe edebiyatın varlığının somut kanıtlarından ikisidir.

<sup>16</sup> Hikmet Afif Mapolar (Julide Akın), *Son Damla*, Birlik Matbaası, Lefkoşa, 1938, s.30.

## KAYNAKLAR

### Kitaplar:

- AN, Ahmet. “Hikmet Afif Mapolar (1919-1989)”, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler-2 (1900-1920)*, Şadi Kültür ve Sanat Yayınları, Girne, 2005.
- ATUN, Suna. “Kıbrıs Türk Yazım ve Yayıncılığında Mürekkebi Kurumayan Bir Kalem: Hikmet Afif Mapolar”, *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler I*, Samtay Vakfi Yayınları:31, Lefkoşa, 2008.
- ATUN, Suna. *Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi*, Samtay Vakfi Yayınları: 40, Ankara, 2011.
- CAHİT, Neriman. *Araplara Satılan Kızlarımız*, Ajans Yay Ltd, Lefkoşa, 2010.
- FEDAİ, Harid. “Hikmet Afif Mapolar” *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) - Batı Trakya ve Kıbrıs Türk Edebiyatı*, C.9, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları:1925, Ankara, 1997.
- FEDAİ, Harid. “Kıbrıs Türk Yazınında İlklerden Bir Roman Yâdigâr-ı Muhabbet”, *Kıbrıs Türk Kültürü Bildiriler II*, Özyurt Matbaası, Ankara, 2003.
- FEDAİ, Harid. “Yarıda Kalmış Bir Roman: *Leyle-i Visâl*”, *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-I*, Lefkoşa, 2005.
- FEDAİ, Harid. *Yâdigâr-ı Muhabbet*, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, Lefkoşa, 2004.
- HAKERİ, Bener Hakkı. “Hikmet Afif Mapolar”, *Kültürümüzde Sanatçılar Ve Yazarlar İsimler Sözlüğü*, Hakeri Yayınları, Lefkoşa, 2000.
- KARAKARTAL, Oğuz - Fedai, Harid - Aktaş, Abdullah. *İslâm Ansiklopedisi*, C.41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012.
- MAPOLAR, Hikmet Afif. (Muzaffer Gökmen), *Diken Çiçeği*, Birlik Basımevi, Lefkoşa, 1938.
- MAPOLAR, Hikmet Afif. “Basına Musallat Olan Takma Ad Kargaşası”, *Kıbrıs Günceci 40 Yılın Anıları 2*, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2002.
- MAPOLAR, Hikmet Afif. (Julide Akın), *Son Damla*, Birlik Basımevi, Lefkoşa, 1938.
- NESİM, Ali. “Kıbrıs Türk Romanında Üç Kadın Yazar,” *KIBATEK-YDÜ, XI. Uluslararası Edebiyat Şöleni (23-28 Ekim 2005)*, *Bildiriler*, Lefkoşa, 44-60.
- TURAN, Metin. “Kıbrıs Türk Romanında TMT Olgusu”, *Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri*, C.I, *Bildiriler*, (Yayıma Haz: İsmail Bozkurt-Ali Nesim), Lefkoşa, KKTC, 2009.
- TURAN, Metin. “Çağdaş Kıbrıs Türk Romanında Tarih ve Kimlik Sorunu”, *Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi*, C.II Dil-Edebiyat, (Yayıma Haz: İsmail Bozkurt), Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yayınları: 14, Gazimağusa, KKTC, 2000.



**Gazeteler:**

KARAKARTAL, Oğuz. "Hikmet Afif Mapolar'ın *Diken Çiçeği* (1938) ve *Son Damla* (1938) Romanları Kıbrıs'a Geri Döndü! I: *Diken Çiçeği*" *Kıbrıs*, (Kıbrıs Gazetesi'nin özel eki Yeni Ekran, Sayı:237), 24 Ağustos 2013, s.5.